

北川 政 夫*: 北支那産植物知見 (1)

Masao KITAGAWA*: Notes on new or noteworthy plants from North China (1)

最近東京大学理学部植物学教室の腊葉室では、日本の諸学者が採集して来られた北支那産植物の貴重な標本が逐次整理保蔵されて来ている。暇にあかせてこれ等に目を通してしていると興味ある植物も少くないようであるから、その中で注目すべきものを選び、これに就て折にふれ所見を述べたいと思う。本文はその第一報である。

1) キジムシロ属の一新種

東大の高橋基生博士の採集された五台山の最高所北台に産するキジムシロ属の一新種をここに紹介する。一見ミツバツチグリ (*Potentilla Freyniana* Bornmüller) に似ているものであるが、葉はより粗大な鋸歯を有し、萼片は鈍形であり、花瓣は先端が明らかに 2 浅裂する点等で区別される。

Potentilla pseudo-Freyniana Kitagawa, sp. nov. (Sect. *Potentillae* Gymnocarpae—subsect. *Gomphostylae*—grex *Fragarioides*)

Habitu affinis *Potentilla Freyniana* Bornmüller, sed foliis grosse serratis, sepalis obtusioribus, petalis apice 2-lobatis distinguenda.

Herba perennis humilis estolonifer. Radix solitaria cylindrica apicem versus incrassata intense fusca ramis fibrosis emittens. Caulis solitarii vel 2 humiles sine inflorescentia ad 9 cm alti tenues teretes albo-villosuli. Folia fere radicalia stipulacea; petioli graciles sparse villosuli ad 3.5 cm longi; stipulae e basi ca. 2/3 ad petiolas adnatae hyalinae dilute castaneae vel superne albatae oblongae apice obtusatae fere rotundatae extus margineque parce pilosulae parte libera 1-nervata ad 1 cm longae; foliola 3 sessilia grosse serrata herbacea pinnatinervata supra viridia infra plus minus pallidiora utrinque parce adpresse pilosula margine glabra vel parce pilosulo-ciliata. Folia caulina una breviter petiolata minora stipulis amplibus foliaceis ovatis vel late ovatis praedita. Folia infra inflorescentia bracteiformia alternata vel saepius opposita sessilia grosse dentata vel integra polymorpha. Inflorescentia terminalia corymbosa 2-4-flora. Pedunculi 1 vel saepissime 3 simplices vel paucae ramosa. Sepala exteriora minora anguste ovata vel ovata apice obtuso-rotundata basi late cuneata 3- vel sub-3-nervata 4 mm longa 1.7 mm lata; interiora majora oblongo-ovata—deltoideo-ovata apice acuta basi dilatata sub-5-nervata ca. 5 mm longa 2-3 mm lata; omnia utrinque sparse albo-pilosa margine subdense pilosa. Petala late obovata apice parum 2-lobata lobis rotundatis 1 mm longis ramuloso-nervata 7 mm longa 6 mm lata. Stamina numerosa; filamenta 2-2.5 mm longa filiformia glaberrima; antherae ambitu ovales vel fere orbiculares

* 横浜国立大学文学部生物学教室 Botanical Institute, Faculty of Liberal Art, Yokohama National University, Yokohama.

0.5 mm diametro. Stylus sub apice latere emittens claviculiformis apice dilatato-stigmatus dilute fuscescens glaberrimus. Ovarium oblique ellipticum dilute fuscescens 0.7–0.8 mm longum circa 0.5 mm latum. Fructus non vidi.

Nom. Jap. Godai-kijimusiro (nov.).

Hab. China bor.: Prov. Shan-shi [山西省]: Pei-tai [北台] in monte Wutai-shan [五台山] (M. Takahashi no. 650, Aug. 10, 1943—Typus in herb. TI.).

Area Geogr. China bor.

2) シモツケ属の一新種

これは北海道大学の館脇操博士が山西省方面で採られたシモツケの一種で、外観は日本産のマルバイハシモツケ (*Spiraea nipponica* Maximowicz f. *rotundifolia* Makino) に彷彿としているが、枝の打ち方、葉の3主脈が基部より岐れている点等で直ちに区別出来る。花序は小さいが小枝の各所に多数着生している。風変りな一種である。

Spiraea Tatewakii Kitagawa, sp. nov. (Sect. Chamaedryon)

Affinis *Spiraea nipponica* Maximowicz f. *rotundifolia* Makino, sed in ramificatione, foliis e basi digitato-trinervatis non pinnatinervatis bene differt.

Frutex videtur parva multo-ramosa et -ramulosa. Rami tereti erecti vel divaricato-patentes multi-ramulosi intense atro-fusci vel saepe cinerei; cortex papyraceus interdum lamelleo-rupus et cambio castaneo expositus. Ramuli hornotini breves glaberrimi castanei basi perulis ovatis acutis—rotundatis crasse papyraceis intense castaneis vel castaneis margine araneoso-villosis imbricato-obtecti. Folia parva breviter vel brevissime petiolata late ovata, late obovata vel orbicularia apice rotundata basi late cuneata vel rotundata vel saepe leviter cordata tantum superne crenato-dentata vel integra chartaceo-herbacea utrinque margineque glabra e basi digitato-3-nervata et pinnati-nervulata supra glauco-viridia infra pallidiora subcoloria 4–11 mm longa 3–10 mm lata. Inflorescentia numerosa fere umbellata in apice ramulorum hornotinorum foliosorum posita parva 2–9-flora. Pedicelli graciles glaberrimi 1–2-bracteolati sub anthesin 5–8 mm longi. Calyx glaberrimus ubo late turbinato fere infundibuliformi ca. 1 mm alto, lobis late ovatis fere deltoideis apice acuminatis ca. 1 mm longis. Petala alba latissima transverse elliptica apice integra vel emarginata saepe irregulariter lobulata 1.5–2.5 mm longa 2–3 mm lata 2-furcato-nervosa. Stamina numerosa; filamenta filiformia glaberrima gracilia ad 2.5 mm longa; antherae 2-loculatae; loculis ellipticis ca. 0.3 mm longis. Ovarium oblique ellipsoideum lucidum fuscum ventre villosulum ceterum glabrum 0.8 mm longum. Styli terminales subclavatiiformes 1.5 mm longi apice dilatato-subtruncati et stigmatosi. Folliculi non vidi.

Nom. Jap. Komeba-simotuke (nov.).

Hab. China bor.: Prov. Shan-shi [山西省]: Shi-shan [石山] prope Huangling-kuang [横嶺関] (M. Tatewaki no. 609, Mai. 13, 1942—Typus in herb. TI.).

Area Geogr. China bor.